

MUHASEBE VE FİNANS EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MESLEK MENSUPLARININ MESLEKİ ETİK İLKELERİNE UYMA DÜZEYİNE YÖNELİK ALGILARI*

Prof. Dr. Derviş BOZTOSUN**

Doç. Dr. Semra AKSOYLU***

Öğr. Gör. Emre Hayri BARAZ****

Arş. Gör. Fatih ALTINIŞIK*****

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Muhasebe Bilim
Dünyası Dergisi
Özel Sayı 2018; 20, ös1- ös14

ÖZ

Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü'nde lisans eğitimi alan öğrencilerin meslek etiği kavramının algılanmasına yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla yürütülmüştür. Kullanılan ölçekle elde edilen verilerin dağılımı parametrik istatistiksel yöntemleri yapmaya uygun olmadığı için non-parametrik istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek demografik değişkenler ile öğrencilerin meslek etiği algısı arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; mesleki davranışın en çok ihlal edilen, gizliliğin ise en çok bağlı kalınan ilke olduğu görüşünün öğrenciler arasında hâkim olduğu, demografik değişkenlerden sadece cinsiyet değişkeninin öğrencilerin meslek etiğine yönelik algılarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Mesleği, Meslek Etiği, Etik Algısı

JEL Sınıflandırması: M40, M41.

PERCEPTIONS OF ACCOUNTING AND FINANCE STUDENTS' ABOUT THE COMPLIANCE OF ACCOUNTANTS WITH PROFESSIONAL ETHICAL PRINCIPLES

ABSTRACT

This study aims to reveal the perception of the students who receives undergraduate education at Erciyes University, College of Applied Sciences, Accounting and Finance

* Makale gönderim tarihi: 30.06.2018; Kabul tarihi: 25.07.2018

Bu çalışma, 13-15 Eylül 2018 tarihlerinde MODAV tarafından Nevşehir'de düzenlenen 15. Uluslararası Muhasebe Konferansı'nda bildiri olarak sunulmuş ve alınan eleştiriler dikkate alınarak yeniden hazırlanmıştır.

** Kayseri Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, dboztosun@erciyes.edu.tr, orcid.org/0000-0002-2656-2701

*** Kayseri Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, aksoylus@erciyes.edu.tr, orcid.org/0000-0002-5837-1600

**** Kayseri Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, ebaraz@erciyes.edu.tr, orcid.org/0000-0002-5779-2825

***** Kayseri Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, fatihaltinisik@erciyes.edu.tr, orcid.org/0000-0002-5480-0260

Atf: Boztosun, D., Aksoylu, S., Baraz, H. E. ve Altınışik, F. (2018). Muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin meslek mensuplarının mesleki etik ilkelerine uyma düzeyine yönelik algıları. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20 (Özel Sayı), ös 1- ös14

Management Department about professional ethics. Non-parametric statistical methods are used to determine the relationship between demographical data and professional ethic attitude of students. As a result of the analysis; it was understood that the most violated principle is professional attitude and the most adherent principle is confidentiality. Also it was considered only the gender variable is statistically significant in terms of the perceptions of the students on the profession ethics.

Keywords: Accounting Profession, Professional Ethics, Perception on Ethics

JEL Classification: M40, M41

ÖS
2

1. GİRİŞ

Etik, hayatın her alanında bireylerin davranışlarını yönlendiren prensiplerin ve standartların bütünü olarak doğruyu yanlıştan ayırt etme biçiminde algılandığı için tarih boyunca farklı toplumların ve kültürlerin tamamı kendilerine özgü kurallar oluşturmuştur. Bu kuralların şekillenmesinde bazen gelenekler ve din, bazen meslek gruplarının özellikleri etkili olmaktadır. Bu açıdan genel olarak etik ve meslek etiği hem dünyada hem de ülkemizde pek çok alanda gündemdedir ve her meslek dalında meslek etiği ile ilgili kurallar oluşturulmaktadır.

Bireylerin herhangi bir mekâna bağlı kalmaksızın her türlü bilgiliye ulaşabildikleri ve çoğu finansal işlemi gerçekleştirebildikleri yeni ekonomik sistemde, şirketlerle ilgili finansal veriler daha geniş kitleler tarafından izlenmeye başlamıştır. 21. Yüzyılın başlarında finansal tablolarda yapılan hileler neticesinde hissedarların yanıltılmasıyla ortaya çıkan skandallar muhasebe mesleğinde etik kavramının önemini artırmıştır (Jennings 2004, 7). Bilindiği üzere finansal verilerin iç ve dış paydaşların kullanımına hazır hale getirilmesi muhasebe meslek mensuplarının asli sorumlulukları arasındadır. Bu yüzden mesleğin yürütülmesi sürecinde meslek mensuplarının etik kuralların farkında olmaları oldukça önemlidir.

Bu çalışma kapsamında öncelikle etik ve muhasebe meslek etiği kavramsal olarak ele alınmıştır. Daha sonra Erciyes Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü öğrencilerinin meslek etiği ilkelerine meslek mensupları tarafından uyulup uyulmadığı ile ilgili algıları ölçülmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu algının öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığı da istatistiksel metotlarla belirlenmeye çalışılmıştır.

2. ETİK VE MUHASEBE MESLEK ETİĞİ

Etik kelime olarak Yunanca “ethos” kelimesinin dilimizdeki karşılığıdır. Ethos kelimesi gelenek, alışkanlık ve karakter gibi anlamları karşılamaktadır. Dilimizde ise etik kelimesine ilişkin yapılmış çok sayıda tanım bulunmakta olup, Türk Dil Kurumu tarafından “töre bilimi”, “ahlaki, ahlakla ilgili” ve “çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü” şeklinde tanımlanmıştır. Özgener (2009) de etiği; bir birey veya

grubun sergilediği belirli eylemlerin doğruluğunu ya da yanlışlığını, eylemi gerçekleştirenlerin iyi ya da kötü yanlarını ve söz konusu eylemlerin yöneldiği hedeflere ilişkin olarak insanlığın refahını sağlayan unsurları araştıran ve bunları teşvik eden karar ve davranışları açıklayan standartlar, kurallar ve değerlerden oluşan bir bütün olarak tanımlamıştır.

Genel etik ilkelerinin yanı sıra mesleklerin de kendilerine özgü etik ilkeleri söz konusu olup, meslek mensuplarında mesleğe özgü bir takım etik kurallar aranmaktadır. İşin doğası gereği dünyada icra edilen çeşitli meslek türleri için ortak etik ilkeleri oluşturmak çok zordur. Bu yüzden her mesleğe ait özgün şartların, söz konusu mesleğin etik ilkelerinin ortaya konulmasında önemli bir rolü vardır. Daştan (2009) meslek etiğini; “belirli bir meslek grubuyla ilgili ortaya konulmuş ve o mesleğe mensup bireylerin uyguladıkları ya da uygulamak zorunda bırakıldıkları kurallar” olarak tanımlamıştır. Aydın (2002) ise meslek etiğini; “bir mesleğe mensup bireylerin kendi meslekleriyle ilgili olarak ortaya çıkardıkları, korudukları ve zorunlu olarak uyguladıkları; bireysel eğilimleri sınırlandıran, ilkelere uymayan bireyleri meslekten dışlayan; meslek mensupları arasındaki rekabeti düzenleyen ve hizmet sunulmasına ilişkin standartları korumayı hedefleyen ilkeler bütünü” olarak detaylı bir biçimde tanımlamıştır. Uyar ve diğerleri (2015) de meslek etiğini; “bireylerin mesai arkadaşları ve işletmenin paydaşlarıyla uyum içinde çalışmalarını sağlayabilmek amacıyla ortaya konulan kurallar bütünü” olarak ifade etmişlerdir.

Günümüzde neredeyse her olguda meydana gelen değişim bireylerin değer yargılarının da değişmesine neden olmuştur. Bireylerin değer yargılarındaki bu değişim mensubu oldukları mesleklere de yansımakta ve icra edilen işin güvenilirliğini daha da önemli kılmaktadır (Akın ve Özdaşlı 2014, 62). Bu durum çoğu meslek grubunu meslekleriyle ilgili gerekli buldukları usul ve ilkeleri belirlemeye yöneltmiştir.

Muhasebe meslek mensupları; karar alıcıların ve yatırımcıların güvenilir bilgi almalarını sağlamak için görev üstlenen serbest muhasebeci ve yeminli mali müşavirler, bağımsız denetçiler, resmi kuruluşlarda görevli muhasebeciler ve vergi müfettişleri, özel sektörde çalışan mali işler sorumluları, muhasebe müdürleri, finans yöneticileri ve diğer muhasebe personeli ile muhasebe eğitimi veren akademisyenlerden oluşmaktadır (Güredin 2010, 28).

Ülkemizde ilk olarak 1989 yılında yayımlanan 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile meslek etiği ile ilgili adımlar atılmaya başlanmıştır. 1990 yılına gelindiğinde ise resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile muhasebe meslek mensupları için genel meslek standartları ortaya konulmuştur. Konu ile ilgili yetkili makamların çalışmaları devam etmiş ve 18.10.2001 tarihinde Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Meslek Ahlak Kuralları ile İlgili Mecburi Meslek Kararı 24557 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır. Bu karar ile mesleğe ilişkin genel etik kuralları 18 madde altında belirlenmiştir. 19.10.2007 tarihinde de Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik 26675 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Muhasebe meslek etiği ilkelerinin belirlendiği bu yönetmelikte temel etik ilkelerinin: dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve mesleki davranıştan oluştuğu ortaya konulmuştur (Uyar ve diğerleri 2015, 239). Bu temel ilkeler yönetmelikte şu şekilde tanımlanmaktadır:

Dürüstlük: Meslek mensuplarının tüm mesleki ve iş ilişkilerinde doğru sözlü ve dürüst davranmalarınıdır.

Tarafsızlık: Yanlı veya önyargılı davranarak; üçüncü kişilerin haksız ve uygunsuz biçimde yaptıkları baskıların meslek mensuplarının meslekî kararlarını etkilememesi veya engellememesidir.

Meslekî Yeterlilik ve Özen: Meslek mensubunun meslekî faaliyetlerini yerine getirirken teknik ve meslekî standartlara uygun olarak, özen ve gayret içinde davranmasıdır.

Gizlilik: Meslek mensubunun meslekî ilişkileri sonucunda elde ettiği bilgileri açıklamasını gerektirecek bir hak veya görevi olmadıkça üçüncü kişi veya gruplara açıklamaması ve bu bilgilerin meslek mensubunun veya üçüncü kişilerin çıkarları için kullanılmamasıdır.

Meslekî Davranış: Meslek mensubunun mevcut yasa ve yönetmeliklere uymasını ve mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü davranıştan kaçınmasıdır.

Günümüzde önemi daha çok anlaşılan meslek etiği ile ilgili düzenlemeler yapılmaya devam etmektedir. Bu bağlamda muhasebe meslek mensuplarının etik öğrenme yönündeki istekliliklerinin artırılması, etik davranış gelişiminin ve etik eğitiminin sağlanması ve meslek mensupları ile bağlı buldukları meslek odaları arasında yapılacak etik sözleşmenin ve sözleşme yapılması öncesinde meslek mensubunun alacağı etik eğitiminin usul ve esaslarının belirlenmesi amacıyla 24.03.2014 tarih ve 28954 sayılı resmi gazetede Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Eğitimi ve Etik Sözleşme Yapılması Hakkında Tebliğ yayımlanmıştır.

3. LİTERATÜR

Literatür incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik ilkelerine uyma düzeyine yönelik hem muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin hem de meslek mensuplarının algılarını ele alan çok sayıda çalışma yapıldığı gözlenmektedir.

Armstrong ve diğerleri (2003) çalışmalarında, etik davranışın oluşum aşamalarını ve bunlarla ilgili yapılmış çalışmaları özetlemişlerdir. Çalışmada muhasebe eğitimi veren fakültelerin, öğrencilerin muhasebe toplumuyla karşılaştıkları ilk nokta olduğu ve öğrencilerin etik karakterlerinin oluşumunda önemli rol oynadığı vurgulanmıştır. Ayrıca muhasebe öğrencilerinin erdemli bireyler olarak yetişmesine yardımcı olmak için muhasebeyle ilgili örnek olayların kullanılması gerektiği savunulmuştur.

Kurnaz ve Gümüş (2010) muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara dair algılarını belirlemek amacıyla yürüttükleri çalışmada, üst sınıflarda okuyan öğrencilerin alt sınıflarda okuyan öğrencilere kıyasla etik olmayan davranışlar karşısındaki hassasiyetlerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin maddi sıkıntılar sonucunda ortaya çıkan etik dışı davranışları, diğer davranışlara kıyasla daha az etik dışı olarak nitelendirdikleri ve bu durumun öğrenciler tarafından mantıklı bir temele

oturtulmaya çalışıldığını belirtmişlerdir.

Ay ve Güler (2011), önlisans düzeyinde muhasebe eğitim alan öğrenciler üzerinde yürüttükleri araştırmada öğrencilerin bazı demografik değişkenlere göre etik değerlerini ele almışlardır. Araştırma sonucunda köyde ikamet eden öğrencilerin ahlaki yargı düzeylerinin şehirde ikamet eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından da bayan öğrencilerin ahlaki yargı düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Angay Kutluk ve Ersoy (2011) muhasebe meslek mensuplarının etik yargı düzeylerinde demografik değişkenlere göre farklılaşma olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla yaptıkları çalışmada kadın meslek mensuplarının etik yargı düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ancak meslek mensuplarının etik yargı düzeylerinde unvan, eğitim durumu, yaş, deneyim ve yaşanan yere göre herhangi bir farklılık olmadığını belirtmişlerdir.

Ağyar ve diğerleri (2012), Akdeniz Üniversitesi'nde önlisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapmış oldukları araştırma kapsamında, öğrencilerin sosyo-ekonomik değişkenler açısından meslek etiğine bakış açılarını incelemişlerdir. Cinsiyete göre meslek etiğine bakış açılarının farklılaştığı ve bayanların etik konusundan erkeklerden daha duyarlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Meslek lisesi veya muhasebeyle ilgili bölümlerden mezun olan öğrencilerin ise diğer liselerden mezun olanlara kıyasla etik duyarlılıklarının daha düşük olduğu anlaşılmıştır.

Akın ve Özdaşlı (2014) meslek mensupları ile meslek yüksekokulu öğrencilerinin etik kavramına yönelik algılarını, meslek mensuplarının uyacakları etik ilkeler hakkındaki yönetmelikte yer alan boyutları esas alarak karşılaştırmalı biçimde ölçmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, meslek mensuplarının dürüstlük ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmeleri noktasında öğrencilerin meslek mensuplarından daha olumsuz görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir.

Johnson ve diğerleri (2015) Avustralya'nın başkenti Melbourne şehrinde İşletme Fakültesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada muhasebe dersleri içinde etik eğitimi alan öğrenciler ve senaryolar ile bütünleştirilmiş bağımsız etik eğitimi alan öğrenciler arasında bir kıyaslama yapmışlardır. Senaryolarla desteklenen eğitim kapsamında yapılan etik çözümlerinin etik karar alma süreçlerine daha olumlu katkı sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akyatan ve Angay Kutluk (2015) çalışmalarında Akdeniz Üniversitesi'nde İşletme ve Maliye Bölümlerinde lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin etik karar alma süreçlerini etkileyen faktörleri incelemişlerdir. Çalışma kapsamında elde edilen bulgulardan; kadınların etik yargılarının erkeklerin etik yargılarından daha yüksek olduğu, işletme eğitimi alan öğrencilerin maliye eğitimi alan öğrencilerinden daha esnek etik değerlere sahip olduğu ve muhasebe meslek etiği dersi alan öğrencilerin almayan öğrencilerden daha güçlü etik yargıları olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Uyar, Kahveci ve Yetkin (2015) Akdeniz Üniversitesi'nde önlisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrenciler üzerinde yürüttükleri araştırmada öğrencilerin muhasebe meslek etiği

algılarının yanı sıra meslek etiği dersi alan ve almayan öğrenciler arasında etik algısı bakımından farklılık bulunup bulunmadığını irdelemişlerdir. Ortaya çıkan sonuçlar öğrencilerde muhasebe mesleğinde etik dışı uygulamalar olduğu yönünde algı oluştuğu ve öğrencilerin meslek etiğine ilişkin algılarının meslek etiği dersi almaları veya almamaları açısından bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Yücenurşen ve diğerleri (2017) yürüttükleri araştırma kapsamında Aksaray Üniversitesi'nde önlisans düzeyinde muhasebe eğitimi gören öğrencilere daha önceden hazırlanan bazı örnek olaylar verilmiş ve öğrencilerin verdikleri cevaplara göre etik davranışları hakkında değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Vergi kaçırma ve hissedarları dolandırma gibi senaryolarda kadınların erkeklere kıyasla daha etik davranışlar sergileme eğiliminde oldukları, ancak sınav sorularının önceden elde edilmesi gibi öğrencilerin gelecekle ilgili okulu bitirmelerine katkı sağlayacak etik dışı senaryolarda ise cinsiyet farklılığının ortadan kalktığı tespit edilmiştir.

ös
6

4. METODOLOJİ

Bu bölümde çalışmanın amacına, anakütlesine ve örnekleme, araştırma yöntemine, elde edilen bulgulara ve bunlarla ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir.

4.1. Amaç, Model ve Hipotezler

Bu çalışmanın temel amacı; Erciyes Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü öğrencilerinin muhasebe meslek etiğine yönelik algılarını ortaya koymaktır. Ayrıca öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik algılarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir.

Bu amaç doğrultusunda 2 bölümden oluşan anket formu hazırlanmıştır. Anket formunun birinci bölümü öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik görüşlerini ölçmeyi hedefleyen ikinci bölümün hazırlanmasında; Süleyman ve diğerleri (2015) ile Sakarya ve Kara (2010) çalışmalarından faydalanılmıştır.

Anket çalışmasından elde edilen demografik özelliklere ait verilerle ile meslek etiğine ait önermeler arasında ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla kurulan hipotezler;

H1: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik algıları cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

H2: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik algıları okudukları sınıfa göre farklılık göstermektedir.

H3: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik algıları genel ağırlıklı not ortalamalarına göre farklılık göstermektedir.

H4: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik algıları çalışma / staj yapma durumlarına göre farklılık göstermektedir.

H5: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik algıları aile / yakın çevrelerinde meslek mensupları bulunup bulunmamasına göre farklılık göstermektedir.

4.2. Anakütle ve Örneklem

Erciyes Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümünde lisans düzeyinde eğitim alan öğrenciler çalışmanın anakütlesini oluşturmaktadır. Yüksekokulun öğrenci işlerinden alınan bilgilere göre bu bölümde I. ve II. öğretim toplam 447 öğrenci eğitim almaktadır. Anakütleyi oluşturan bu öğrencilerin hepsine ulaşmak zaman ve maliyet açısından kısıtlama getirdiği için anakütleyi nitel ve nicel yönden temsil etme kabiliyetine sahip örneklem oluşturulmasına karar verilmiştir. Örneklem oluşturmada tercih edilen basit rastsal örnekleme yöntemi; anakütlenin özelliklerini yansıtmaya gücüne sahip ve anakütledeki her bireyin seçilme şansının eşit olduğu örnekleme yöntemidir (Wimmer ve Dominick 2000, 85-87).

Basit rastsal örnekleme yöntemi ile oluşturulan örneklem hacminin belirlenmesi için aşağıdaki formülden yararlanılmıştır;

$$n = \frac{N \times z_{\alpha/2}^2 \times \hat{p} \times \hat{q}}{((N-1) \times d^2) + (z_{\alpha/2}^2 \times \hat{p} \times \hat{q})} \quad (1)$$

Formülde;

N: Anakütle hacmini,

α : Önem seviyesini,

$z_{\alpha/2}$: İstenen ihtimal düzeyi için z değerini,

p: Örnek oranını,

q: 1-q değerini,

d: Tahmin edilecek örnek değeri ile hesaplanan örnek değeri arasındaki sapma miktarını ifade etmektedir.

(1) numaralı formül yardımıyla hesaplandığı zaman %95 güven aralığında 207 geçerli anket anakütleyi temsil etme yeteneğine sahiptir.

4.3. Veri Toplama ve Analiz

Erciyes Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümünde lisans düzeyinde eğitim alan öğrenciler çalışmanın anakütlesini oluşturmaktadır. Yüksekokulun öğrenci işlerinden alınan bilgilere göre bu bölümde I. ve II. öğretim toplam 447 öğrenci eğitim almaktadır.

Çalışma kapsamında öğrencilere yüzyüze görüşme yöntemi ile anket uygulanmış ve 275

geçerli anket formu doldurtulmuştur ve bu sayı %95 güven aralığında anakütleyi temsil etme yeteneğine sahiptir.

Çalışmada öncelikle kullanılan ölçeğin güvenilirlik analizinin yapılması gerekmektedir. Kullanılan bir ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesinde alfa katsayısı (Cronbach's Alpha) yaygın olarak kullanılan yöntemdir.

Çalışmada kullanılan ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,774 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan değer sosyal bilimler alanında oldukça güvenilir kabul edilen değerler aralığında ($0,60 < \alpha < 0,80$) yer alması nedeniyle ölçeğin çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılabilmesine karar verilmiştir (Tavşancıl 2006, 29).

ÖS
8

Hipotezlerin test edilmesinde kullanılacak yöntemlerin belirlenmesi için elde edilen verilere normallik testi yapılmış ve verilerin normal dağılıma uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda hipotezlerin test edilmesinde non-parametrik yöntemlerden faydalanılacaktır.

5. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde; katılımcıların, anketin birinci kısmında yer alan demografik özelliklerle ilgili sorulara ve anketin ikinci kısmında yer alan muhasebe mesleğine bakış açıları ile söz konusu mesleği tercih etme konusundaki eğilimi ölçmeye yönelik önermelere vermiş oldukları cevapların neticesinde ortaya çıkan istatistiksel veriler bulunmaktadır.

Anketin ilk kısmında katılımcılara demografik özelliklerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bu sorular verilen cevaplardan elde edilen demografik bulgular Tablo 1'de gösterilmektedir:

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Demografik Özellikler		Yüzde (%)	Frekans
Cinsiyet	Kadın	48,0	132
	Erkek	52,0	143
Yaş	19 ve Altı	18,5	51
	20 - 23 Arası	76,4	210
	24 ve Üzeri	5,1	14
Sınıf	1. Sınıf	32,4	89
	2. Sınıf	23,3	64
	3. Sınıf	24,3	67
	4. Sınıf	20,0	55

Öğrenim Türü	I. Öğretim	53,5	147
	II. Öğretim	46,5	128
Genel Ağırlıklı Not Ortalaması (GANO)	1,99 ve Altı	27,6	76
	2,00 - 2,49 Arası	30,2	83
	2,50 - 2,99 Arası	27,3	75
	3,00 - 3,49 Arası	12,7	35
	3,50 ve Üzeri	2,2	6
Mezun Olunan Lise	Anadolu / Fen Lisesi	22,5	62
Türü	Düz Lise	15,6	43
	Meslek Lisesi	56,4	155
	Diğer	5,5	15
Çalışma / Staj Yapma Durumu	Muhasebe / Finans ile İlgili Olmayan Bir İşte Çalışıyorum/ Staj Yapıyorum	5,8	16
	Muhasebe / Finans ile İlgili Bir İşte Çalışıyorum / Staj Yapıyorum	25,8	71
	Çalışmıyorum/Staj Yapmıyorum	68,4	188
Aile / Yakın Çevrede Muhasebe Meslek Mensubu Var mı?	Yok	63,0	173
	Var	37,0	102
Muhasebe Denilince Aklınıza Gelen İlk Mesleki Unvan	SMMM / YMM	81,1	223
	Vergi Müfettişi	3,6	10
	Denetçi	4,4	12
	Diğer	10,9	30
Muhasebe meslek etiği kavramını ilk nerden duyduunuz?	İnternet	8,7	24
	Arkadaş	5,5	15
	Okul	56,0	154
	Basın	2,2	6
	Duymadım	13,8	38
	Diğer	13,8	38

Muhasebe Ve Finans Eğitimi Alan Öğrencilerin Meslek Mensuplarının Mesleki Etik İlkelerine Uyuma Düzeyine Yönelik Algılar

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %48'inin kadın, %52'sinin erkek olduğu ve büyük çoğunluğunun (%76,4) 20 – 23 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Genel not ortalamasından en yoğun grubun (%30,2) 2,00 – 2,49 aralığı olduğu ve öğrencilerin çoğunun (%56,4) meslek lisesi mezunu olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %37,0'sinin ailesinde veya yakın çevresinde muhasebe meslek mensubu olduğu ve %68,4'ünün herhangi bir işyerinde çalışmadıkları veya staj yapmadıkları tespi edilmiştir. Çalışmanın temel araştırma konusu olan muhasebe meslek etiği kavramının ise katılımcıların yarısından fazlası (%56) tarafından ilk kez okulda duyulduğu görülmektedir.

Öğrencilerin muhasebe meslek etiği ile ilgili önermelere katılım düzeyleri Tablo 2'de gösterilmiştir:

ÖS
10

Tablo 2. Muhasebe Meslek Etiği ile İlgili Önermelere İlişkin Bulgular

Etik İlke	ÖNERMELER	Ort.	Std. Sapma	Grup Ort.
DÜRÜSTLÜK	Meslek mensupları yasaların yetersiz kaldığı durumlarda dahi etik ilkelerine bağlı kalırlar.	4,01	,998	4,02
	Meslek mensupları etik ilkeleri uygulamada gerekli özeni gösterirler.	4,15	,888	
	Meslek mensupları mükellef – kamu çıkarı dengesini korurlar.	3,92	,959	
	Mükellefler meslek etiğine yeterli saygıyı gösterirler.	3,59	1,128	
	Meslek mensuplarının etik ilkelerine bağlılığı mesleğe olan güveni ve saygınlığı artırır	4,46	,726	
TARAFSIZLIK	Meslek mensupları mesleki kararlarını dış faktörlerden etkilenmeden alırlar.	3,71	1,012	3,38
	Meslek mensupları yasaları mümkün olduğunca mükellef lehine yorumlarlar.	2,12	,890	
	Meslek mensuplarını kararlarının özgür iradeleri ile verirler.	3,40	1,120	
	Meslek mensupları kanunlar çerçevesinde mükelleflerinin haklarını korurlar	4,30	,774	
MESLEKİ YETERLİLİK VE ÖZEN	Meslek mensupları muhasebe ilke ve standartlarının eksiksiz olarak uygularlar.	3,56	1,042	3,77
	Ülkemizde meslek öncesi etik ilkelerine yönelik eğitim yetersizdir.	2,28	1,120	
	Meslek mensupları mesleki gelişime açıktır.	4,20	,831	
	Etik konusundaki eğitimin artması gerekmektedir.	4,45	,735	
	Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin artırılması etik ilkelerine bağlılığı artırır.	4,37	,834	

GİZLİLİK	Meslek mensupları mükelleflerine ait bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmazlar.	4,52	,721	4,32
	Meslek mensupları mükellefleri ile ilgili bilgileri ilgisiz kişilerle paylaşmazlar.	4,49	,737	
	Meslek mensupları mükellefleri istediği takdirde yasalarca uygun görülen bilgileri paylaşırlar.	4,20	,777	
	Meslek mensupları ilgili taraflarla doğru ve yeterli bilgi paylaşımında bulunurlar.	4,21	,818	
	Meslek mensupları ilgili taraflarla gerektiği zamanlarda bilgi paylaşımında bulunur.	4,16	,804	
MESLEKİ DAVRANIŞ	Ülkemizde meslek etiği ile ilgili yasal düzenlemeler eksik ve yetersizdir.	2,51	1,044	3,15
	Meslek mensupları yasalara ve ahlaki değerlere bağlıdırlar.	4,06	,942	
	Meslekle ilgili ahlaki değerlerin yasalara bağlanması zordur.	3,36	1,090	
	Meslek mensupları ile mükellefler arasındaki bireysel ilişki etik davranışı etkilemektedir.	2,05	,900	
	Meslek mensuplarının gelir düzeyi etik davranışı etkiler.	2,31	1,145	
	Meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymaları önemlidir.	4,58	,595	

Tablo 2’de; mesleki davranışın en çok ihlal edilen (3,15), gizliliğin ise en çok (4,32) bağlı kalınan ilke olduğu görüşünün öğrenciler arasında hâkim olduğu görülmektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen demografik özelliklere ait verilerle ile meslek etiğine ait önermeler arasında ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla kurulan hipotezlere ilişkin sonuçlar Tablo 3 ve Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 3. Demografik Özelliklere göre Etik Algısına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Demografik Özellikler		N	Mean Rank	Sum of Rank	z	p
Cinsiyet	Kadın	132	153,41	20250,50	-3,090	0,002**
	Erkek	143	123,77	17699,50		
Aile / Yakın Çevrede Muhasebe Meslek Mensubu Var mı?	Yok	173	136,36	23591,00	-0,445	0,657
	Var	102	140,77	14359,00		

(*0,10, **0,05)

Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik algıları ile ilgili önermelere verdikleri cevaplar, cinsiyetleri açısından ($p < 0,05$) anlamlı bir farklılık göstermekte olup kadınların erkeklere göre meslek etiği konusunda daha duyarlı oldukları söylenebilir. Aynı önermelere verilen cevapların ailede veya yakın çevrede meslek mensubu bulunması açısından ise anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4. Demografik Özelliklere göre Etik Algısına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Demografik Özellikler		N	Mean Rank	χ^2	p
Sınıf	1. Sınıf	89	145,74	2,462	0,482
	2. Sınıf	64	126,52		
	3. Sınıf	67	141,84		
	4. Sınıf	55	134,16		
GANO	1,99 ve Altı	76	130,79	2,275	0,685
	2,00 – 2,49	83	148,00		
	2,50 – 2,99	75	134,61		
	3,00 – 3,49	35	135,06		
	3,50 ve Üstü	6	150,58		
Çalışma /Staj Durumu	Muhasebe / Finans ile İlgili Bir İşte Çalışıyorum / Staj Yapıyorum	71	143,98	2,210	0,331
	Muhasebe / Finans ile İlgili Olmayan Bir İşte Çalışıyorum / Staj Yapıyorum	16	111,28		
	Çalışmıyorum / Staj Yapmıyorum	188	138,02		

(*0,10, **0,05)

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik algıları ile ilgili önermelere verdikleri cevapların; okudukları sınıflar, not ortalamaları ve çalışma/staj durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

6. SONUÇ

Muhasebe meslek mensubu bireylerin çalışma yaşantılarında titizlikle uyması gereken ilke ve kurallar söz konusudur. Bunlar arasında meslek etiği ilkeleri önemli bir yer tutmaktadır. Meslek etiğinin önemi, ilke ve kurallara uymanın muhasebe mesleğine olan saygınlığın artmasından ve meslek mensuplarının tarafsız, şeffaf ve güvenilir bilgi sunmalarına imkân tanınmasından kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmada muhasebe meslek adayı öğrencilerin; 2007 yılında 26675 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik” ile belirlenen ilkelere yönelik algılarını ölçmek için 25 soru yöneltilmiştir. Soruların temel amacı meslek mensuplarının bu ilkelere uyup uymadıkları ile ilgili öğrencilerin görüşünü belirleyebilmektir. Katılımcılara göre meslek mensuplarının en çok uydıkları etik ilke “gizlilik”, uymadıkları ilke ise “mesleki davranış” ilkesidir.

Öğrencilerin algısı ölçüldükten sonra verdikleri cevapların demografik özelliklerine göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek amacıyla non-parametrik istatistiksel yöntemlerden faydalanılmış ve öğrencilerin algısının sadece cinsiyet demografik değişkenine göre 0,05 önem seviyesinde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Bundan sonraki çalışmalarda; öğrencilerin okula ilk başladıkları yarıyıldan itibaren mezun oldukları yarıyla kadar görüşleri belirli aralıklarla alınarak, aldıkları eğitimin görüşleri üzerinde olumlu veya olumsuz bir değişime sebep olup olmadığı belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- Ağyar, E., F. Angay Kutluk ve E. Cengiz. 2012. “Meslek Yüksekokulları Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Değişkenler Işığında Mesleki Etiğe Bakış Açılarının İncelenmesi (Akdeniz Üniversitesi Örneği)”, *Journal of Yasar University*, 25 (7), 4203-4228.
- Akın, O. ve K. Özdaşlı. 2014. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkeler Uyma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları İle Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları.” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 63, 59-74.
- Akyatan, A. ve F. Angay Kutluk. 2015. “Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Etik Karar Alma Sürecini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma”, *Journal Of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 1 (4), 42-66.
- Angay Kutluk, F. ve A. Ersoy. 2011. “Muhasebe Meslek Üyelerinin Etik Yargı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 11 (3), 425-438.
- Armstrong, M. B., J. E. Ketz and D. Owsen. 2003. “Ethics Education in Accounting: Moving Toward Ethical Motivation and Ethical Behavior”, *Journal of Accounting Education*, (21), 1-16.
- Ay, M. ve E. Güler. 2011. “Öğrencilerin Etik Değerleri: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, III. Ulusal Kurumsal Yönetim, Yolsuzluk, Etik ve Sosyal Sorumluluk Konferansı, Nevşehir.
- Aydın, İ. 2002. *Yönetmelik Mesleki ve Örgütsel Etik*, Pegem Yayıncılık: İstanbul.
- Daştan, A. 2009. “Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi”, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 26 (1), 281-311.

- Jennings, M. M. 2004. "Incorporating Ethics And Professionalism into Accounting Education and Research: A Discussion of the Voids and Advocacy for Training in Seminal Works in Business Ethics", *Issues in Accounting Education*, 19(1); 7-26.
- Jonson, E. P., L. M. McGuire and D. O'Neil. 2015. "Teaching Ethics to Undergraduate Business Students in Australia: Comparison of Integrated and Stand-alone Approaches", *Journal of Business Ethics*, 132, 477-491.
- Kurnaz, N. ve Y. Gümüş. 2010. "Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Mesleği İle İlgili Etik Dışı Davranışlara İlişkin Algı Analizi: Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Örneği", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 46, 157-174.
- Özgener, Ş. 2009. *İş Ahlakının Temelleri Yönetmel Bir Yaklaşım*, Nobel Yayınevi: Ankara.
- Tavşancıl, E. 2006. *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Uyar, S., A. Kahveci ve M. Yetkin. 2015. "Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: Altso Meslek Yüksekokulu Örneği", *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 237-247.
- Yücenurşen, M., D. Haluk ve P. Yusuf. 2017. "Muhasebe Eğitimi Alan Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Etik Davranışlarının Tespiti Üzerine Bir Araştırma: Ortaköy MYO Örneği." *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 20 (2), 96-110.